

Kamer van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1968

22 OKTOBER 1968

WETSVOORSTEL op het buitengewoon onderwijs.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Wij achten het nuttig bij de aanvang van deze toelichting vooreerst te verwijzen naar de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, waarvan artikel 26 niet alleen het recht op opvoeding beklemtoont, maar daarenboven aan de ouders het recht toekent bij voorrang de aard van de aan hun kinderen te geven opvoeding te kiezen.

Kan in ons land zonder moeite aan de wensen van de meeste ouders worden tegemoet gekomen, dan is zulks in veel mindere mate het geval wanneer hun kinderen dermate gehandicapt zijn, dat de scholen voor gewoon onderwijs er niet toe geroepen kunnen zijn het gepaste onderwijs te verstrekken.

Toch heeft de Staat tot plicht ook voor de opvoeding van deze laatsten te zorgen, zoals nogmaals uitdrukkelijk in het licht werd gesteld op de jongste Unesco-vergadering (1), tijdens welke gewezen werd op principe n° 5 van de Rechten van het Kind: « Het fysisch, geestelijk of sociaal geremd kind moet de bijzondere behandeling, opvoeding en zorgen ontvangen die zijn toestand vereist ».

De wet van 19 mei 1914 tot invoering van de leerplicht, voorzag in de opvoeding van alle normale kinderen. Achtereenvolgens, werden in de wetten op het lager onderwijs (25 maart 1931) en op het technisch onderwijs (29 juli 1953) bepalingen opgenomen die een uitbreiding in de richting van het buitengewoon onderwijs betekenden. Dit is bv. het geval met de tussenkomst van de openbare besturen inzake de verplaatsingskosten voor het schoolbezoek van gehandicapte kinderen, alsmede inzake eventuele verlenging van de leerplicht. De vrije keuze van het gezinshoofd bleef nochtans onaangetast. Niet alleen kan hij beslissen aan welk schoolnet zijn gehandicapt kind zal worden toevertrouwd (Staat, officiële of vrije inrichting), maar het staat hem ook vrij zijn kind naar een school voor gewoon onderwijs of naar een school of afdeling voor buitengewoon onderwijs te zenden.

(1) « Conférence intergouvernementale sur la condition du personnel enseignant ». — Parijs, 21 septembre - 5 oktober 1966.

Chambre des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1968

22 OCTOBRE 1968

PROPOSITION DE LOI sur l'enseignement spécial.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Au début de cet exposé, nous estimons devoir nous référer à la Déclaration universelle des Droits de l'Homme, dont l'article 26 non seulement souligne le droit à l'éducation, mais confère en outre aux parents le droit prioritaire de choisir le genre d'éducation à donner à leurs enfants.

Si, dans notre pays, il peut être satisfait sans peine aux vœux de la plupart des parents, cela n'est possible que dans une mesure bien moindre lorsque leurs enfants sont à ce point handicapés que les écoles d'enseignement ordinaire ne sont plus à même de leur dispenser l'enseignement approprié.

Cependant l'Etat a le devoir d'assurer également l'éducation de ces derniers, comme l'a mis en évidence à nouveau de manière formelle la dernière conférence de l'Unesco (1), en soulignant le principe n° 5 des Droits de l'Enfant: « L'Enfant handicapé physique, mental ou social doit bénéficier du traitement, de l'éducation et des soins que sa situation requiert ».

La loi du 19 mai 1914 instaurant la scolarité obligatoire, prévoyait l'éducation de tous les enfants normaux. Les lois sur l'enseignement primaire (25 mars 1931) et sur l'enseignement technique (29 juillet 1953) ont successivement repris des dispositions allant dans le sens d'une extension de l'enseignement spécial. C'est notamment le cas par l'intervention des pouvoirs publics dans les frais de déplacement des handicapés vers les écoles, et de la prolongation éventuelle de la scolarité. Le libre choix du père de famille est toutefois resté intact. Il peut non seulement décider à quel réseau d'enseignement (Etat, établissement officiel ou libre) il confiera son enfant handicapé, mais il peut aussi l'envoyer soit à une école d'enseignement ordinaire, soit à une école ou section d'enseignement spécial.

(1) Conférence intergouvernementale sur la condition du personnel enseignant. — Paris, 21 septembre - 5 octobre 1966.

Al is het principieel juist dat zoveel mogelijk moet vermeden worden gehandicapten uit hun milieu te rukken en hen van normaal begaafde kinderen te scheiden, toch moet eveneens vermeden worden ze inzake school- en ontwikkelingsprestaties te confronteren met de normale kinderen.

Zulks roept bij hen al te vaak een minderwaardigheidscomplex op doordat hun handicap te zeer beklemtoond wordt in een schoolmilieu waarin niet aan hun essentiële behoeften kan worden voldaan.

Jarenlange ervaring in eigen land en elders, alsook de vooruitgang op medisch, psychologisch en pedagogisch gebied hebben aangetoond dat het mogelijk is door het aanwenden van aangepaste middelen gehandicapten te helpen bij het overwinnen van hun handicap, zodat velen onder hen zich uiteindelijk in de samenleving goed kunnen handhaven en anderen in een beschutte werkplaats kunnen opgenomen worden. Daartoe is echter nodig dat het onderwijs zijn eigen aard en inrichting heeft, opdat het zich beter kan aanpassen bij de mogelijkheden, de behoeften en het tempo die gehandicapten eigen zijn.

Alhoewel, in dit land reeds heel wat werd gepresteerd inzake gehandicapte kinderen, toch is het bekend dat verschillende buurlanden op dit stuk een merkelijke voorsprong op ons hebben genomen. Anderzijds stelt men hoe langer hoe meer vast dat de ouders ofschoon zij zich speciaal hechten aan een gehandicapt kind, doorgaans voldoende werkelijkheidszin hebben om voor hun zorgkind een passend opvoedingsmilieu te zoeken mits zij voldoende voorgelicht worden. Dit wordt bewezen door de snelle groei van het aantal kinderen — naar schatting ongeveer 35 000 — die de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs bezoeken.

Anderzijds waarschuwt met hier en elders ervoor, dat in het buitengewoon onderwijs kinderen zouden terecht komen die er eigenlijk niet thuishoren. Bij tal van kinderen met lichte leermoeilijkheden worden inderdaad, zelfs bij een nauwkeurig en uitgebreid onderzoek, geen handicaps ontdekt die belemmeringen zouden zijn om gewoon onderwijs te volgen. Aan deze kinderen moet in het raam van en door geschikte voorzieningen van het gewone onderwijs de eventuele nodige bijzondere hulp geboden worden; zij horen niet thuis in het buitengewoon onderwijs.

Een wettige regeling van het buitengewoon onderwijs is derhalve een dringende noodzaak.

Deze noodzaak werd al herhaaldelijk aangevoeld. Van daar de verschillende wetsontwerpen en wetsvoorstellen die inzake buitengewoon onderwijs reeds zijn ingediend.

Het jongste ontwerp, waardoor het onderhavige document geïnspireerd is, werd door de Kamer behandeld in april 1965 en op 8 juni 1965 aangenomen. Gespecialiseerde en bevoegde instellingen inzake buitengewoon onderwijs: de Hoge Raad van het Gezin, de Nationale Confederatie der Ouderverenigingen in samenwerking met het N. V. K. B. O., de Stichting Julie Renson, de « Société belge d'Ergologie » e. a. lieten echter fundamentele bezwaren horen. Zo achtten zij het bv. niet wenselijk in de wet een classificatie van de handicaps in te voeren en beschouwden zij de gebruikte categorieën, sommige benamingen en bepalingen als kwetsend voor de ouders en strijdig met een gezonde houding tegenover de fundamentele opgave: de sociale integratie van de gehandicapten.

In dit wetsvoorstel werd daarom getracht de vele goede beschikkingen van het wetsontwerp 363, zoals het door de Kamer van Volksvertegenwoordigers aan de Senaat werd overgezonden, te behouden voor zover ze nog actueel zijn.

Si, en principe, il faut éviter autant que possible d'arracher les handicapés à leur milieu et de les séparer d'enfants normalement doués, il faut cependant éviter également de les confronter, au point de vue performances scolaires et développement, avec les enfants normaux. En les plaçant dans un milieu scolaire qui ne peut répondre à leurs besoins essentiels, leur handicap s'en trouve souligné, ce qui provoque souvent l'apparition d'un complexe d'infériorité.

Une longue expérience, acquise dans notre pays et à l'étranger, ainsi que le progrès dans le domaine médical, psychologique et pédagogique, ont montré la possibilité d'aider les handicapés, par l'usage de moyens appropriés, à vaincre leur handicap, de sorte que nombre d'entre eux peuvent finalement s'intégrer dans une société et que d'autres peuvent être admis dans un atelier protégé. Il faut cependant que l'enseignement ait un caractère et une organisation propres et qu'il s'adapte ainsi mieux aux possibilités, aux besoins et au rythme propres aux handicapés.

Bien que notre pays ait déjà à son actif d'importantes réalisations en faveur des enfants handicapés, on sait que plusieurs pays voisins ont pris en ce domaine une forte avance sur nous. D'autre part, on constate de plus en plus que, malgré leur attachement particulier à un enfant handicapé, les parents sont le plus souvent assez réalistes pour rechercher pour celui de leurs enfants qui pose des problèmes, un milieu éducatif adéquat, à condition qu'ils aient été convenablement informés. Une preuve en est, l'augmentation rapide du nombre d'enfants fréquentant les établissements d'enseignement spécial; ce nombre doit être évalué à quelque 35 000.

Des mises en garde s'élèvent par ailleurs, tant chez nous qu'à l'étranger, contre l'entrée dans l'enseignement spécial d'élèves qui n'y sont pas à leur place. Chez nombre d'élèves éprouvant de légères difficultés dans leurs études, un examen même minutieux et approfondi ne permet en effet de dénoter aucun handicap qui les empêcherait de suivre un enseignement ordinaire. C'est dans le cadre de l'enseignement ordinaire et par des dispositions adéquates de cet enseignement que ces enfants doivent, éventuellement, être aidés d'une façon particulière; ils n'ont pas leur place dans l'enseignement spécial.

Il convient donc d'instaurer d'urgence une réglementation légale de l'enseignement spécial.

A plusieurs reprises déjà on a pris conscience de cette nécessité. Le divers projets et propositions de loi sur l'enseignement spécial qui ont déjà été déposés en fournissent la preuve.

Le projet le plus récent, dont le présent document s'est inspiré, a été discuté par la Chambre en avril 1965 et adopté le 8 juin 1965. Des organismes compétents et spécialisés dans les problèmes de l'enseignement spécial, tels que le Conseil supérieur de la Famille, la Confédération nationale des Associations de Parents en collaboration avec la F. N. E. S. C., la Fondation Julie Renson, la Société belge d'Ergologie, etc., ont toutefois émis des objections fondamentales. Ils n'ont, par exemple, pas jugé souhaitable d'introduire dans la loi une classification des handicaps et ils ont jugé que les catégories utilisées, certaines dénominations et dispositions sont blessantes pour les parents et contraires à une attitude saine, face à la mission fondamentale: l'intégration sociale des handicapés.

Aussi la présente proposition de loi s'efforce-t-elle de garder, pour autant qu'elles soient encore actuelles, les bonnes dispositions — elles étaient nombreuses — du projet de loi 363 qui a été transmis de la Chambre des Représentants au Sénat.

Evenmin als dat het geval was met voornoemde ontwerp, ligt het in onze bedoeling een afzonderlijke onderwijstak op te richten, doch wel de bestaande wetgeving aan te passen aan de actuele noden van de gehandicapten.

Het onderhavige voorstel heeft daarenboven het karakter van een kaderwet, waarvan verschillende bepalingen bij koninklijk besluit nader zullen moeten worden uitgewerkt.

Het is echter duidelijk dat het resultaat van deze wet grotendeels zal bepaald worden door de kans die aan de inrichtingen zal geboden worden om rekening te houden met de mogelijkheden van de gehandicapten. Dit veronderstelt dat het leerlingenaantal in de klassen niet te hoog ligt; dat ook gebruik kan worden gemaakt van individualiserende, actieve en concrete methodes die ook in andere vooruitstrevende landen hun doelmatigheid hebben bewezen; dat de inrichtingen over gespecialiseerd personeel en over het nodige wetenschappelijk verantwoord didactisch materiaal kunnen beschikken.

Dit streven, dat noodzakelijkerwijze hoge kosten met zich brengt, zal het echter mogelijk maken een groot aantal gehandicapten sociaal waardevol in te schakelen en zal hen helpen zelfstandig door het leven te gaan.

De aan dit voorstel verbonden kosten brengen met zich dat de wet slechts geleidelijk aan zal kunnen worden toegepast zodat, in functie van de reële noden, de bestaande inrichtingen uit- of afgebouwd en nieuwe opgericht kunnen worden.

Vandaar dat de data waarop de bepalingen van deze wet van toepassing worden, vastgesteld zullen worden bij koninklijk besluit.

Commentaar bij de artikelen.

Artikel 1.

De bedoeling van dit eerste artikel is het toepassingsgebied van de wet zo nauwkeurig mogelijk te omschrijven. Zij die de voordelen van deze wet zullen genieten, worden met de algemene benaming « gehandicapten » aangeduid. Deze benaming maakt het enerzijds mogelijk een terminologie te weren welke voor de betrokkene en voor hun familieleden kwetsend is en anderzijds voorkomt ze ook een te strenge indeling van de gehandicapten in categorieën, zodat de aanpassing van het buitengewoon onderwijs aan de vooruitgang van de wetenschap steeds op soepele wijze kan geschieden.

Een differentiatie in types van buitengewoon onderwijs, die wordt doorgevoerd om te kunnen voorzien in een onderwijs en een opvoeding, die aangepast zijn aan de noden en aan de mogelijkheden van de gehandicapten, ligt besloten in de artikelen 15, 16, 17, 18, 19 en 20 van deze wet.

In dit eerste artikel komt meteen tot uiting dat de rol van het buitengewoon onderwijs niet alleen zal bestaan in het verstrekken van « onderwijs » in de enge betekenis van « schools leren »; « opvoeding » is inderdaad veel ruimer en voor gehandicapten in 't bijzonder van even groot, zo niet groter belang.

Niet alleen leerplichtige « kinderen » kunnen behoefte hebben aan buitengewoon onderwijs. Het onderwijs en de opvoeding van gehandicapten kunnen zich inderdaad uitstrekken over een veel langere periode dan de eigenlijke leerplicht; vandaar dat in de tekst alleen de algemene benaming « gehandicapten » wordt gebruikt (zie ook art. 4).

Comme c'était déjà le cas dans ce dernier projet, il n'entre pas dans nos intentions d'organiser une branche d'enseignement isolée, mais bien d'adapter la législation existante aux besoins actuels des handicapés.

La présente proposition a en outre le caractère d'une loi-cadre, dont diverses dispositions devront être mises au point ultérieurement par arrêté royal.

Il va de soi que le résultat de la présente loi dépendra largement de la possibilité fournie aux établissements de tenir compte des potentialités des handicapés. Cela suppose que le nombre d'élèves par classe ne soit pas trop élevé; que l'on puisse aussi utiliser des méthodes individualisées, actives et concrètes, qui ont prouvé leur efficacité dans d'autres pays progressistes; que les établissements puissent disposer d'un personnel spécialisé, ainsi que du matériel didactique nécessaire, offrant des garanties au point de vue scientifique.

Ces efforts entraîneront nécessairement des dépenses élevées, mais permettront à un grand nombre de handicapés de s'intégrer valablement dans la société et les aideront à vivre de façon autonome.

Les dépenses découlant de la présente proposition entraîneront une application graduelle de la loi: en fonction des besoins réels, les établissements existants pourront être développés ou limités et de nouveaux établissements pourront être créés.

C'est pourquoi il est prévu que les dates d'entrée en vigueur des dispositions de la présente loi seront déterminées par arrêté royal.

Commentaire des articles.

Article premier.

L'objet de ce premier article est de délimiter aussi exactement que possible le champ d'application de la loi. Ceux qui bénéficieront de la présente loi sont désignés sous la dénomination générale de « handicapés ». Cette dénomination permet, d'une part, d'écarter une terminologie blessante pour les intéressés et pour leur famille et, d'autre part, d'éviter une division trop rigide des handicapés en catégories, de sorte qu'une adaptation en souplesse de l'enseignement spécial aux progrès de la science demeure possible.

Une différenciation en types d'enseignement spécial, opérée en vue d'assurer une instruction et une éducation adaptées aux nécessités et aux possibilités des handicapés, se trouve dans les articles 15, 16, 17, 18, 19 et 20 de la présente loi.

Il appert aussitôt de ce premier article que le rôle de l'enseignement spécial ne se limitera pas simplement à l'enseignement au sens étroit de « études livresques »; « l'éducation » est, en effet, beaucoup plus large et, pour les handicapés en particulier, son importance est tout aussi grande, sinon plus grande.

Les enfants soumis à l'obligation scolaire ne sont pas les seuls qui puissent avoir besoin de l'enseignement spécial. L'instruction et l'éducation des handicapés peuvent en effet s'étendre sur une période beaucoup plus longue que celle de l'instruction obligatoire. C'est pourquoi une seule appellation générale a été retenue dans le texte, celle de « handicapés » (cfr. également l'art. 4).

Art. 2.

Dit artikel beperkt het toepassingsgebied van de wet.

In het eerste lid wordt er de nadruk op gelegd, dat de wet op het buitengewoon onderwijs niet van toepassing is op personen die alleen een schoolachterstand vertonen, maar overigens een voldoende intelligentie bezitten, evenwichtig zijn in hun sociale gedraging, geen functionele afwijkingen vertonen waarvan de ernst hen belet in een geschikte omgeving met vrucht een school voor gewoon onderwijs te bezoeken.

Wanneer leerlingen ten gevolge van een min of meer lange ziekteperiode, van milieuwisseling, van lichte leer-moeilijkheden, van een langzamer leertempo een zekere schoolachterstand vertonen dient de school voor gewoon onderwijs zelf, het nodige te doen om hen de passende hulp te bieden, hetzij door hen in afzonderlijke klassen onder te brengen, hetzij door hen onder de leiding te plaatsen van een enigszins gespecialiseerde leerkracht, eventueel met de hulp van andere specialisten. Immers «leerplicht houdt niet in dat men moet slagen en een mislukking in de studie mag voor geen enkel kind als voorwendsel te worden aangewend om het met een pathologisch geval gelijk te stellen als een diepgaand onderzoek daar geen onweerlegbare bewijzen voor levert». (2).

Volgens het tweede lid kunnen de bepalingen van de wet op het buitengewoon onderwijs bij koninklijk besluit geheel of gedeeltelijk toepasselijk gemaakt worden op de Rijks-observatie- en Rijksopvoedingsgestichten, ten einde een grotere eenvormigheid te bereiken in de pedagogische organisatie van inrichtingen die onder verschillende ministeries ressorteren.

Art. 3.

Dit artikel geeft enkele begripsomschrijvingen die noodzakelijk zijn om de bepalingen van de wet nauwkeurig te kunnen begrijpen en toe te passen.

De definitie van het gezinshoofd is die, welke traditioneel gebruikt wordt in de onderwijswetgeving.

Die van «inrichting voor buitengewoon onderwijs» vergt geen verdere commentaar. Later zal blijken, dat één inrichting voor buitengewoon onderwijs kan ingedeeld zijn in verschillende scholen.

Het begrip «afdeling buitengewoon onderwijs» wordt gebruikt in de zin die in de administratie gebruikelijk is, nl. een klas of klassen die geen autonome entiteit vormen, maar die verbonden zijn aan een inrichting voor gewoon onderwijs. Men mag het niet verwarren met een afdeling van een school voor buitengewoon onderwijs.

De definitie van een «instituut voor buitengewoon onderwijs» vergt geen verdere commentaar.

Het onderscheid tussen een «tehuis» en een «pleeggezin» is gelegen in de personen welke de leiding hebben van deze inrichtingen en in het aantal kinderen, dat wordt opgenomen. De rechtspraak van het Ministerie van Justitie beperkt het aantal kinderen, dat in een pleeggezin mag opgenomen worden, tot zes. Het is vanzelfsprekend dat een gezin slechts als «pleeggezin» in aanmerking kan komen, wanneer het op moreel gebied de nodige waarborgen biedt. Vandaar dat het onderworpen is aan het toezicht waarvan sprake is in artikel 21.

Art. 4.

Voor gehandicapten is de leerplichtperiode in principe dezelfde als voor de andere kinderen. Liever dan een

Art. 2.

Cet article limite le champ d'application de la loi.

Le premier alinéa insiste sur le fait que la loi sur l'enseignement spécial ne s'applique pas aux personnes présentant simplement un retard scolaire, mais qui, à part cela, ont une intelligence suffisante et dont le comportement social est équilibré, qui ne présentent aucun défaut fonctionnel dont la gravité les empêcherait de suivre les cours d'une école d'enseignement ordinaire, si le milieu est favorable.

Quand les élèves présentent un certain retard scolaire par suite d'une maladie longue ou chronique, d'un changement de milieu, de légères difficultés dans leurs études, d'un rythme d'assimilation plus lent, l'école d'enseignement spécial ordinaire doit faire elle-même le nécessaire pour leur procurer l'aide adéquate, soit en les plaçant dans des classes séparées, soit en les plaçant sous la direction d'un enseignant quelque peu spécialisé, éventuellement avec le concours d'autres spécialistes. En effet, «l'obligation scolaire n'est pas l'obligation du succès, et nul enfant ne doit pouvoir être assimilé, sous prétexte d'échec scolaire, à un cas pathologique si un examen approfondi n'en fournit pas les preuves irréfutables» (2).

Le deuxième alinéa prévoit que les dispositions de la loi sur l'enseignement spécial peuvent être rendues applicables, en tout ou en partie, aux établissements d'observation et d'éducation surveillée de l'Etat, afin d'en arriver à une plus grande uniformité dans l'organisation pédagogique d'établissements dépendant de ministères différents.

Art. 3.

Cet article donne quelques définitions nécessaires pour la compréhension et l'application exacte de la loi.

La définition du chef de famille est celle qui est d'usage dans la législation scolaire.

Celle de l'«établissement d'enseignement spécial» ne nécessite aucun commentaire. On verra plus loin qu'un seul établissement d'enseignement spécial peut se subdiviser en différentes écoles.

La notion de «section d'enseignement spécial» est utilisée dans le sens qu'elle a habituellement dans les textes administratifs, c'est-à-dire celui d'une ou de plusieurs classes ne formant pas une entité autonome, mais annexées à un établissement d'enseignement ordinaire. On doit éviter de la confondre avec une section d'école d'enseignement spécial.

La définition de l'«institut d'enseignement spécial» ne demande aucune explication.

La différence existant entre un home d'accueil et une famille d'accueil réside dans la qualité des personnes dirigeant ces établissements et dans le nombre d'enfants hébergés. La jurisprudence du Ministère de la Justice limite à six le nombre d'enfants pouvant être hébergés dans une famille d'accueil. Il va de soi qu'une famille ne peut être admise comme famille d'accueil qui si elle offre les garanties nécessaires du point de vue moral. C'est pourquoi elle est soumise au contrôle visé à l'article 21.

Art. 4.

La durée de la scolarité obligatoire est en principe la même pour les handicapés que pour les autres enfants.

(2) Dr. Jean Cordier, in «Amentia» driemaandelijks tijdschrift van «ANAER», 12, Bosstraat, Brussel, nov. 1966.

(2) Dr. Jean Cordier, «Amentia», revue trimestrielle de l'ANEAR, 12, rue Forestière, Bruxelles, nov. 1966.

oplossing te zoeken in een vervroegde of verlengde leerplicht, wat bij een letterlijke toepassing van de wet tot een wettelijk verplicht internaat zou leiden en in ieder geval tot een buitengewoon-onderwijdsdwang, en aangezien de ouders praktisch allemaal geschikt onderwijs voor hun kinderen verlangen, bepaalt dit artikel dat de gehandicapten van de leeftijd van 3 tot 21 jaar de voordelen van deze wet zullen genieten, o.m. wat leerlingennormen, het personeelskader van de inrichtingen en de vervoerfaciliteiten betreft.

De verlaging van de leeftijd tot beneden de leerplichtige leeftijd is verantwoord door het bestaan van kleuteronderwijs voor niet gehandicapte kinderen en vooral door het feit dat sommige handicaps een vroegtijdige pedagogische behandeling vereisen. De verschuiving van de grens voorbij de leerplichtige leeftijd moet het mogelijk maken sensorisch gehandicapten die, hoe intelligent ook, vaak een schoolachterstand vertonen evenals personen die slechts laat in het buitengewoon onderwijs terechtkwamen, nog een volledig onderwijs- en opvoedingscyclus te laten volgen.

Een eventuele verlenging van het buitengewoon onderwijs tot na de 21-jarige leeftijd — een probleem dat zich slechts in zeer uitzonderlijke gevallen kan voordoen — wordt niet onmogelijk gemaakt, al zal daarvoor de toestemming van de Ministers van Nationale Opvoeding vereist zijn.

Art. 5.

Logischerwijze moet het gezinshoofd bewijzen, dat zijn kind in aanmerking komt om de voordelen van de wet te genieten. Vandaar het vereiste « toelatingsrapport » om in een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs te mogen worden ingeschreven. In de meeste gevallen zal een onderzoek van het kind door een erkend psycho-medisch centrum, een dienst voor studie- en beroepsoriëntering of door een soortgelijke instelling hiervoor vereist zijn.

Uit de tekst van het artikel blijkt dat deze instellingen moeten erkend zijn én door de Minister tot wiens bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort én door de Minister van Volksgezondheid.

Voor sommige handicaps, als daar zijn de visuele, de auditieve, de neurologische e.d., is het aangewezen het attest *ad hoc* door een als specialist of als expert voor deze handicap beschouwd geneesheer te laten opmaken.

Art. 6 en 7.

In de meeste gevallen zullen de bepalingen, van de artikelen 4 en 5 de goede oplossing aan de hand te doen. Reeds eerder werd erop gewezen, dat bij de overgrote meerderheid van de ouders de tendens bestaat om hun gehandicapt kind zo spoedig mogelijk het best passende onderwijs te laten geven.

Het is echter niet ondenkbaar, dat er o.m. in grensgevalen, bij ietwat nalatige ouders of bij schoolhoofden die meer aandacht hebben voor het aantal leerlingen in hun school dan voor het belang en de noden van het kind, betwistingen rijzen.

In die gevallen moet de Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs klaarheid brengen.

Deze commissies zijn regionale organen van advies die derwijze zijn samengesteld, dat zij een bevoegd advies kunnen verstrekken over het al of niet vereist zijn van buitengewoon onderwijs voor een persoon en eventueel over zijn mogelijkheden.

Plutôt que de rechercher une solution dans l'anticipation ou dans la prolongation de la scolarité obligatoire qui, en cas d'application à la lettre de la loi, conduirait à un internat imposé par la loi et en tout cas à un enseignement spécial obligatoire, et vu la tendance pratiquement générale existant chez les parents de désirer pour leurs enfants un enseignement approprié, cet article stipule que les avantages de la loi sont garantis de l'âge de 3 ans jusqu'à 21 ans, notamment quant aux normes de population, du cadre du personnel de l'établissement et des facilités de transport.

L'abaissement de l'âge en dessous de l'âge d'obligation scolaire se justifie par l'existence de l'enseignement gardien pour enfants non handicapés, et surtout par le fait que certains handicaps exigent un traitement pédagogique précoce. Le déplacement du plafond jusqu'au-delà de la scolarité obligatoire doit permettre aux handicapés sensoriels, qui, bien qu'intelligents, présentent souvent un retard scolaire, ainsi qu'aux personnes entrées tardivement dans l'enseignement spécial de suivre un cycle complet d'enseignement et d'éducation.

Une extension éventuelle de l'enseignement spécial au-delà de 21 ans n'est pas exclue — ce problème ne se pose que dans des cas très exceptionnels — mais elle nécessitera l'autorisation des Ministres de l'Éducation nationale.

Art. 5.

Logiquement, le chef de famille doit prouver que son enfant est dans les conditions requises pour bénéficier des avantages de la loi. D'où le « rapport d'admission » requis pour l'inscription dans un établissement ou une section d'enseignement spécial. Dans la plupart des cas, cela entraînera la nécessité de faire examiner l'enfant par un centre psycho-médico-social, un office d'orientation scolaire ou professionnelle ou un organisme similaire agréé.

Il appert du libellé de l'article que ces établissements doivent être agréés, à la fois par le Ministre ayant l'Éducation nationale dans ses attributions et par le Ministre de la Santé publique.

Pour certains handicaps, tels que les handicaps visuels, auditifs, neurologiques, etc., il convient de faire établir le certificat *ad hoc* par un médecin considéré comme spécialiste ou comme expert pour cet handicap.

Art. 6 et 7.

Dans la plupart des cas, les dispositions des articles 4 et 5 fourniront la solution indiquée. Nous avons déjà dit que la grande majorité des parents tendent à donner à leur enfant handicapé l'enseignement le plus approprié, et ce, le plus vite possible.

Il n'est cependant pas impensable que des contestations puissent surgir dans des cas limite, si les parents sont quelque peu négligents ou les chefs d'école plus soucieux du nombre de leurs élèves que de l'intérêt et des besoins de l'enfant.

Dans pareil cas, la Commission consultative de l'Enseignement spécial doit faire la lumière.

Ces commissions sont des organismes consultatifs régionaux constitués de telle façon qu'ils puissent donner un avis compétent sur la nécessité réelle ou non pour une personne de suivre l'enseignement spécial et, éventuellement, sur possibilités de celle-ci.

Uit de tekst van het artikel blijkt, dat de personen welke de medische, psychologische en sociale disciplines vertegenwoordigen, niet noodzakelijkerwijze aan een onderwijsinrichting moeten verbonden zijn. De vertegenwoordiger van de pedagogische discipline zal echter aan een school voor buitengewoon onderwijs moeten verbonden zijn.

Bij de samenstelling van de commissies dient de volstrekte pariteit tussen officiële en vrije instanties in acht te worden genomen.

Het spreekt vanzelf, dat met « ouders » in de zin van het 2^e van artikel 7, de personen bedoeld worden wier gehandicapt kind aan het buitengewoon onderwijs werd toevertrouwd. Best ware het, dat zij officieel worden vertegenwoordigd door een vereniging van ouders van gehandicapte kinderen, opdat zou blijken, dat het er niet om gaat persoonlijke belangen te bepleiten.

Art. 8.

In dit artikel wordt aangeduid wie het initiatief kan nemen het advies van de commissie aan te vragen; de verantwoordelijkheid ter zake van het gezinshoofd, het schoolhoofd, de schoolinspectie en de medische inspectie wordt dus aangegeven.

Artikel 8, 2°, bepaalt de verantwoorde toepassing van artikel 24, § 2.

Zolang niet anders gewijzigd wordt in de thans bestaande wet op de leerplicht, dan wat verder door artikel 30 wordt bepaald, is artikel 8, 7°, vereist om de Ministers in de mogelijkheid te stellen de in artikel 11, 1° lid, bepaalde beslissing te treffen.

Art. 9.

In alle gevallen moet de vrijheid van het gezinshoofd onaangetaast blijven. Vandaar artikel 9, evenals de artikelen 12 en 13.

Art. 11.

Het is niet gewenst een gehandicapte voorgoed van de leerplicht vrij te stellen. Het is immers niet uitgesloten dat zijn toestand gunstig evolueert, zodat hij er dan alle belang bij heeft nog onderwezen te worden.

Art. 14.

Het verslag waarvan sprake is in artikel 14, zal o.m. de nodige gegevens verstrekken voor een rationele uitbreiding en spreiding van het aantal inrichtingen voor buitengewoon onderwijs.

Art. 15 en 16.

Een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs kan gehandicapten opnemen met verschillende handicaps, zodat verschillende types van buitengewoon onderwijs moeten georganiseerd worden.

Het type van buitengewoon onderwijs en het onderwijsniveau bepalen dan de inwendige organisatie van de inrichting.

Voorbeeld :

Een inrichting voor buitengewoon onderwijs, in één gebouwcomplex ondergebracht en bestemd voor sensorisch gehandicapten, kan omvatten :

Il appert du libellé de l'article que les personnes représentant les disciplines médicale, psychologique et sociale ne doivent pas nécessairement être attachées à un établissement d'enseignement. Cependant, le représentant de la discipline pédagogique devrait être attaché à un établissement d'enseignement spécial.

Lors de la constitution des commissions, il y a lieu de respecter la parité absolue entre l'enseignement officiel et l'enseignement libre.

Il va de soi que l'on entend par « parents », au sens du 2° de l'article 7, les personnes dont l'enfant handicapé a été confié à l'enseignement spécial. L'idéal serait qu'ils soient officiellement représentés par une association de parents d'enfants handicapés, de sorte qu'il soit clair qu'il ne s'agit pas de défendre des intérêts personnels.

Art. 8.

Cet article indique qui peut prendre l'initiative de demander l'avis de la commission et quelle est, en cette matière, la responsabilité du chef de famille, du chef d'école, de l'inspection scolaire et de l'inspection médicale.

L'article 8, 2°, prévoit l'application justifiée de l'article 24; § 2.

Tant qu'aucun autre changement n'est apporté à la loi existant actuellement sur l'obligation scolaire que ce qui est prévu par les dispositions ci-après de l'article 30, l'article 8, 7°, est nécessaire pour permettre aux Ministres de prendre les décisions prévues à l'article 11, 1er alinéa.

Art. 9.

La liberté du père de famille doit en tous cas être préservée, d'où l'article 9, ainsi que les articles 12 et 13.

Art. 11.

Il n'est pas souhaitable de dispenser définitivement un handicapé de l'obligation scolaire, car il n'est pas exclu que son état évolue favorablement, de sorte qu'il aurait tout intérêt à continuer son instruction.

Art. 14.

Le rapport dont il est question à l'article 14 fournira notamment les renseignements nécessaires pour l'extension et la répartition rationnelles du nombre d'établissements d'enseignement spécial.

Art. 15 et 16.

Un établissement ou une section d'enseignement spécial peut héberger des handicapés souffrant de différents handicaps, de sorte qu'il y a lieu d'organiser divers types d'enseignement spécial.

L'organisation interne de l'établissement est déterminée par le type d'enseignement spécial donné et par le niveau de l'enseignement.

Exemple :

Un établissement d'enseignement spécial pour handicapés sensoriels disposant d'un seul complexe de bâtiments peut comporter :

- een lagere school met kleuterafdeling voor blinden;
- een beroepsschool voor blinden;
- een lagere school voor auditief gehandicapten met twee afdelingen, waarvan één voor doven en één voor slechthorenden;
- een beroepsschool voor auditief gehandicapten;
- een leergang steno-dactylografie (met beperkt leerplan);
- een leergang decoratief tekenen (met beperkt leerplan) e.a.

Art. 18.

Het ligt geenszins in de bedoeling van dit artikel, evenmin trouwens als van artikel 20, aan de Koning een macht toe te kennen die zou indruisen tegen de beschikkingen van de Grondwet of tegen die van de wet van 29 mei 1959.

In feite maakt artikel 18 het de Koning mogelijk de bevolkingsnormen vast te stellen voor de Rijksscholen, leergangen, afdelingen en klassen.

In de meeste gevallen zullen deze normen tot grondslag dienen voor het toekennen der toelagen. Alleen voor die gevallen waarvoor geen equivalent bij de Staat bestaat zal de Koning passende normen vaststellen die alleen als grondslag voor subsidiëring gelden.

Anderzijds is het duidelijk dat verschillende bevolkingsnormen moeten kunnen gelden naar gelang van het niveau en van het type buitengewoon onderwijs dat verstrekt wordt. Daarenboven dient het woord « klas », in dit verband, meer gezien te worden als een pedagogisch zo homogeen mogelijke groep gehandicapten, dan wel als een werkelijke « klas » in het gewoon onderwijs.

Art. 19.

De bedoelde maatregel heeft tot doel de mogelijkheid tot overgang van het buitengewoon onderwijs naar het gewoon onderwijs in de mate van het mogelijke open te laten.

Trouwens, in alle gevallen waarin het bereikte onderwijsniveau overeenstemt met het peil dat in scholen voor gewoon onderwijs kan bereikt worden, moeten de uitgereikte studiegetuigschriften gelijkwaardig zijn met die welke uitgereikt worden door de inrichtingen voor gewoon onderwijs die dezelfde vorming verstrekken. In de tekst ervan moeten dezelfde termen gebruikt worden als in de getuigschriften der « scholen voor gewoon onderwijs », zulks om te voorkomen dat, ondanks het feit dat dezelfde vorming is genoten, de arbeidsintegratie in het gedrang zou komen; wat wel het geval is, als er uitdrukkelijk vermeld staat dat het « slechts buitengewoon onderwijs » geldt.

Art. 20.

Het is duidelijk dat, naast bevoegd directie- en onderwijszend personeel, een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs een beroep moet kunnen doen op personeelsleden met een bijzondere kwalificatie en op paramedisch personeel, zodat een verantwoord en echt orthopedagogisch buitengewoon onderwijs kan verstrekt worden. Het buitengewoon onderwijs is immers een multidimensionele opgave en moet kunnen steunen op gegevens van de medische, psychologische, pedagogische en sociale wetenschappen. Het aanwerven van al deze personeelsleden dient volgens welbepaalde normen te geschieden die bij koninklijk besluit zullen worden bepaald.

Het salaris of de vergoedingen die, naar gelang van het geval, aan het directie- en onderwijszend personeel, alsook

- une école primaire avec section gardienne pour aveugles;
- une école professionnelle pour aveugles;
- une école primaire pour handicapés auditifs, comportant deux sections : une pour sourds et une pour durs d'oreille;
- une école professionnelle pour handicapés auditifs;
- un cours de sténo-dactylographie (à horaire réduit);
- un cours de dessin décoratif (à horaire réduit) e.a.

Art. 18.

L'intention, dans cet article, n'est nullement, pas plus d'ailleurs que dans l'article 20, d'accorder au Roi un pouvoir qui irait à l'encontre des dispositions de la Constitution ou de celle de la loi du 29 mai 1959.

En fait, l'article 18 permet au Roi de fixer les normes de population des écoles, des cours, des sections et des classes de l'Etat.

Dans la plupart des cas, ces normes serviront de base à l'octroi des subventions. Dans les cas seulement où l'Etat n'organise pas d'école, de section ou de classe équivalentes, le Roi fixera des normes appropriées, qui vaudront seulement comme base de subventionnement.

Il est d'autre part évident qu'il faudra pouvoir établir des normes de population différentes selon le niveau et le type de l'enseignement spécial dispensé. De plus, le mot « classe » est à considérer à cet égard plutôt comme un groupe pédagogique, aussi homogène que possible, que comme un véritable « classe » de l'enseignement ordinaire.

Art. 19.

La mesure envisagée à pour objet de maintenir la possibilité d'un passage de l'enseignement spécial à l'enseignement ordinaire, dans la mesure où cette possibilité existe.

D'ailleurs, chaque fois que le niveau atteint correspond à celui pouvant être atteint dans les écoles d'enseignement ordinaire, les certificats d'études délivrés devront être équivalents à ceux délivrés par les établissements d'enseignement ordinaire dispensant la même formation. Le libellé doit en être rédigé dans les mêmes termes que pour les certificats des écoles d'enseignement ordinaire, ceci afin que l'intégration dans le travail ne soit pas compromise malgré une formation identique; or ceci arrive effectivement quand il est mentionné qu'il « ne » s'agit « que d'un enseignement spécial ».

Art. 20.

Il est évident qu'un établissement ou une section d'enseignement spécial doit pouvoir faire appel non seulement à un personnel directeur et enseignant compétent, mais aussi à du personnel ayant une qualification particulière et à du personnel paramédical, de sorte qu'un enseignement spécial justifié et réellement orthopédagogique puisse être dispensé. L'enseignement spécial, en effet, a une tâche multiple basée sur des données fournies par les sciences médicales, psychologiques, pédagogiques et sociales. Le recrutement de tout ce personnel doit se faire selon des normes bien définies, fixées par arrêté royal.

Le traitement ou les indemnités dus, suivant le cas, au personnel directeur et enseignant, ainsi qu'aux autres per-

aan de andere personen waarop een beroep wordt gedaan verschuldigd zijn, zullen van zelfsprekend afhangen van hun kwalificatie en hun opdracht.

Art. 21.

De controle op en de medische inspectie van de instituten, de tehuizen en de pleeggezinnen zal uitgeoefend worden door het Ministerie van Volksgezondheid. De controle op en de inspectie van alles wat met het schoolwezen te maken heeft, dient te geschieden door de bevoegde inspecteurs van het Ministerie van Nationale Opvoeding, wanneer het om louter onderwijszaken gaat, door het Ministerie van Volksgezondheid, wanneer het gaat om de geestelijke en lichamelijke gezondheid van de gehandicapten.

Art. 22.

Het belang van de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs kan niet voldoende beklemtoond worden. De veelzijdige samenstelling ervan, de medewerking van vertegenwoordigers van de onderscheiden sectoren, de aanwezigheid van leden van de betrokken en medeverantwoordelijke departementen zullen van de Hoge Raad het orgaan maken dat te gepasten tijde alle maatregelen kan voorstellen en bestuderen om te bereiken dat het buitengewoon onderwijs zo adequaat mogelijk zijn rol kan vervullen voor de maatschappelijke integratie van de gehandicapte jongeren.

Art. 23.

Vergt geen commentaar. De rol die de Verbeteringsraad van het Buitengewoon Onderwijs te vervullen zal krijgen, stemt overeen met de opdracht van de soortgelijke instellingen in de andere sectoren van het Rijksonderwijs.

Art. 24 tot en met art. 29.

Algemene opmerking.

Als we moeten constateren dat het buitengewoon onderwijs enerzijds minder volledig uitgebouwd is dan in sommige buurlanden en het anderzijds niet de standing heeft bereikt die we zouden wensen, dan is dit grotendeels te wijten aan een tekort aan financiële mogelijkheden.

Daarom werden speciale bepalingen uitgewerkt voor vervoerkosten, weddetoelagen, werkings- en uitrustings-toelagen. Is het inderdaad niet beter dat de gemeenschap zich gedurende enkele jaren (de duur van het schoolgaan) voor een gehandicapte, toevertrouwd aan het buitengewoon onderwijs, een iets grotere financiële inspanning getroost dan voor een leerling uit het gewoon onderwijs, dan dat bij het risico zou nemen dezelfde personen op latere leeftijd geheel ten laste te moeten nemen. Daarenboven is deze meeruitgave ten bate van het buitengewoon onderwijs slechts de consequentie van het aanvaarden van een van de Rechten van het Kind: « Het recht op het geschikt onderwijs ».

Art. 24.

De vervoerkosten van de gehandicapte externe leerlingen die scholen voor buitengewoon lager en kleuteronderwijs bezoeken, worden ingevolge de wet van 25 maart 1931 en

sonnes au concours desquelles il est fait appel, dépendront évidemment de leur qualification et de leur mission.

Art. 21.

Le contrôle et l'inspection médicale des instituts, des homes et des familles d'accueil sera effectué par le Ministère de la Santé publique. Le contrôle et l'inspection de tout ce qui regarde l'école doivent être effectués par les inspecteurs compétents du Ministère de l'Éducation nationale lorsqu'il s'agit de questions purement scolaires, par le Ministère de la Santé publique quand il s'agit de la santé mentale et physique des handicapés.

Art. 22.

L'accent ne peut être mis suffisamment sur l'importance du Conseil supérieur de l'Enseignement spécial. Sa composition éclectique, la collaboration de représentants de différents secteurs, la présence de membres des départements intéressés et co-responsables, feront du Conseil supérieur l'organisme pouvant proposer et étudier, en temps voulu, toutes les mesures visant à faire jouer à l'enseignement spécial un rôle aussi adéquat que possible dans l'intégration sociale des jeunes handicapés.

Art. 23.

Ne nécessite aucun commentaire. Le rôle à jouer par le Conseil de Perfectionnement de l'Enseignement spécial correspondra à celui que jouent les organismes similaires dans les autres secteurs de l'Enseignement de l'État.

Art. 24 à 29.

Remarque générale.

Si nous devons constater que l'enseignement spécial est d'une part moins développé que dans certains autres pays et qu'il n'a pas d'autre part atteint le standing que nous souhaiterions, il faut imputer en grande partie cette constatation à un manque de possibilités financières.

C'est pourquoi des dispositions spéciales ont été élaborées en matière de frais de transport, de subventions-traitements, de subventions de fonctionnement et d'équipement. Ne vaut-il pas mieux, en effet, que la communauté fasse pendant quelques années (la durée de la scolarité), pour un handicapé confié à l'enseignement spécial, un effort financier quelque peu supérieur à celui qu'elle fait pour un élève de l'enseignement ordinaire, plutôt que de courir le risque de devoir prendre plus tard ces mêmes personnes entièrement à sa charge? Cette dépense supplémentaire au profit de l'enseignement spécial n'est d'ailleurs que la conséquence de l'acceptation d'un des Droits de l'Enfant: « Le droit à un enseignement approprié ».

Art. 24.

Les frais de transport des élèves handicapés externes fréquentant les écoles primaires et gardiennes d'enseignement spécial sont déjà à charge des pouvoirs publics en

de wet van 3 maart 1958 volgens een tamelijk ingewikkelde formule door de openbare besturen (Staat 5/8, provincie 1/8, gemeente van herkomst 2/8) gedragen. De Staat zou nu het geheel der vervoerkosten op zich nemen, terwijl de Staatsbijdrage zou uitgebreid worden tot het vervoer van de woonplaats naar het internaat, het tehuis of de woning van het pleeggezin.

Het is de bedoeling dat van rijkswege, volgens nader bij koninklijk besluit vast te stellen regels, ook wordt bijgedragen in het eventuele kostgeld van de leerlingen die buitengewoon onderwijs volgen in een instituut voor buitengewoon onderwijs. Daar het kostgeld van sommige leerlingen nu reeds geheel of gedeeltelijk wordt gedragen door het Speciaal Onderstandfonds, opgericht bij de wet van 27 juni 1956, dient dit aspect van deze niet louter pedagogische aangelegenheid geregeld te worden door een initiatief van het Ministerie van Volksgezondheid tot wijziging van de wet op het Speciaal Onderstandfonds.

Art. 25.

Het buitengewoon onderwijs als zodanig heeft tot op heden geen wettelijk bestaan. Het hoort, naar gelang van zijn niveau, administratief bij het kleuter-, lager, middelbaar of technisch onderwijs. Door deze bepaling wordt de wet van 29 mei 1959 op het buitengewoon onderwijs van toepassing.

De in artikel 25 gebruikte formule moet de gedachte uitdrukken, die reeds in artikel 19 is vervat, te weten dat het buitengewoon onderwijs in de andere onderwijstakken ingeschakeld blijft.

Art. 26.

Dit artikel schaft het proefjaar af, waaraan ingevolge artikel 24, § 1, van de wet van 29 mei 1959, alle scholen met uitzondering van die voor kleuter- of lager onderwijs onderworpen waren, alvorens in de subsidieregeling te kunnen worden opgenomen.

Art. 27.

Dit artikel, dat artikel 27 van de wet van 29 mei 1959 wijzigt, maakt het mogelijk aan alle in het artikel 20 opgesomde personen een weddetoelage of extra-toelage toe te kennen op grond van de normen welke voor dezelfde functies in het buitengewoon onderwijs van het Rijk van toepassing zijn of zouden kunnen zijn. Daarenboven worden er gunstiger normen dan in het gewone onderwijs ingevoerd voor het subsidiëren van de studiemeesters-opvoeders.

Er blijft echter vast te stellen welke toelagen ten laste vallen van het Ministerie van Nationale Opvoeding en welke andere ten laste vallen van het Ministerie van Volksgezondheid.

Dit artikel wil ook de dubbele subsidiëring van sommige prestaties voorkomen. Wie voor bepaalde prestaties vergoed wordt, door wie dan ook, verliest zijn recht op weddetoelagen of extra-toelagen.

Art. 28.

Dit artikel voorziet in een verhoogd bedrag aan werkings-toelagen, afhankelijk van het type van buitengewoon onderwijs, van het niveau van het onderwijs of van de aard van de beroepsopleiding.

vertu de la loi du 25 mars 1931 et de celle du 3 mars 1958, selon une formule assez compliquée (Etat 5/8, province 1/8, commune d'origine 2/8). L'Etat prendrait dorénavant à sa charge l'ensemble des frais de transport et son intervention serait étendue au transport de la résidence à l'internat, au home ou à la famille d'accueil.

L'Etat envisage d'intervenir également, d'après des règles à déterminer par arrêté royal, dans les frais de pension éventuels des élèves fréquentant l'enseignement spécial dans un institut d'enseignement spécial. Comme la pension de certains élèves est, déjà actuellement, entièrement ou en partie, à charge du Fonds spécial d'Assistance créé par la loi du 27 juin 1956, cet aspect de l'affaire, qui n'est pas strictement pédagogique, doit être réglé à l'initiative du Ministère de la Santé publique, qui doit proposer une modification de la loi sur le Fonds spécial d'Assistance.

Art. 25.

L'enseignement spécial en tant que tel n'a pas encore aujourd'hui d'existence légale. Il appartient administrativement, selon son niveau, à l'enseignement gardien, à l'enseignement primaire, à l'enseignement moyen ou à l'enseignement technique. La présente disposition rend la loi du 29 mai 1959 applicable à l'enseignement spécial.

La formule employée à l'article 25 exprime l'idée déjà rencontrée à l'article 19, à savoir que l'enseignement spécial reste inséré dans les autres formes d'enseignement.

Art. 26.

Cet article supprime l'année de probation imposée, en vertu de l'article 24, § 1er, de la loi du 29 mai 1959, à toutes les écoles autres que celles d'enseignement gardien et primaire, pour pouvoir être admises à la subvention.

Art. 27.

Cet article, qui modifie l'article 27 de la loi du 29 mai 1959, permet d'accorder une subvention-traitement ou une subvention spéciale à toutes les personnes citées à l'article 20, sur la base des mêmes normes que celles appliquées ou applicables dans l'enseignement spécial de l'Etat pour les mêmes fonctions. De plus, des normes plus avantageuses que celles de l'enseignement ordinaire sont introduites pour l'octroi de subventions aux maîtres d'études-éducateurs.

Il reste cependant à fixer quelles subventions sont à charge du Ministère de l'Education nationale et quelles autres à charge du Ministère de la Santé publique.

Cet article tend également à éviter le double subventionnement de certains services, Quiconque est rémunéré, de quelque façon que ce soit, pour des services déterminés, perd son droit aux subventions-traitements ou aux subventions spéciales.

Art. 28.

Cet article prévoit un montant plus élevé des subventions de fonctionnement selon le type d'enseignement spécial, le niveau de l'enseignement ou le caractère de la formation professionnelle.

Art. 29.

Het is duidelijk dat deze uitrustingsstoelagen in de plaats zullen treden van het bedrag dat jaarlijks op de begroting uitgetrokken werd en dat de gesubsidieerde inrichtingen voor buitengewoon onderwijs in de mogelijkheid moest stellen zich het didactisch materiaal en de apparaten aan te schaffen die specifiek zijn voor hun type van buitengewoon onderwijs.

Art. 30, 31 en 32.

Daar het in de bedoeling ligt van deze wet aan het buitengewoon onderwijs een eigen gebied, structuur en statuut toe te kennen, dienen vanzelfsprekend enkele wijzigingen aangebracht te worden in de bestaande wetgevingen. Aldus moet de vastgestelde schorsing van de leerplicht voor bepaalde kinderen aangepast worden en dienen de bepalingen van de wet van 25 maart 1931, gewijzigd bij de wet van 3 maart 1958, inzake de bijdrage in de vervoerkosten, te vervallen, aangezien deze materie geregeld is bij artikel 24, eerste lid van deze wet.

Art. 33, 34 en 35.

Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt om het kwetsende woord « abnormaal » uit onze schoolwetgeving te doen verdwijnen.

Art. 38.

Ook de wet op het gebruik der talen in het onderwijs, wat de verplichte studie van de tweede taal betreft, gaat niet op voor alle typen van buitengewoon onderwijs. Vandaar artikel 38.

Art. 39.

Gelet op de financiële weerslag van deze wet is een geleidelijke toepassing van haar bepalingen geboden. Een geleidelijke toepassing zal trouwens de « wilde » stichtingen voorkomen en het bestaande, dat zijn degelijkheid heeft bewezen, een eerste kans geven op een verantwoorde uitbouw.

Art. 29.

Il est évident que ces subventions d'équipement remplaceront la somme inscrite annuellement au budget, somme qui devait permettre aux établissements subventionnés d'enseignement spécial d'acquérir le matériel didactique et les appareils propres au type d'enseignement dispensé.

Art. 30, 31 et 32.

Comme on envisage de donner, par la présente loi, un domaine, une structure et un statut propres à l'enseignement spécial, il faut évidemment apporter quelques modifications aux législations existantes. Ainsi, la suspension prévue de la scolarité obligatoire pour certains enfants doit être aménagée et les dispositions de la loi du 25 mars 1931, modifiée par la loi du 3 mars 1958, en matière d'intervention dans les frais de transport, doivent être abrogées, cette matière faisant l'objet de l'article 24, alinéa premier, de la présente loi.

Art. 33, 34 et 35.

C'est l'occasion de supprimer de notre législation sur l'enseignement spécial le mot « anormal », qui a un caractère blessant.

Art. 38.

La loi sur l'emploi des langues dans l'enseignement, en ce qu'elle concerne l'étude obligatoire d'une seconde langue, ne convient pas à tous les types d'enseignement spécial. Telle est la portée de l'article 38.

Art. 39.

Vu les conséquences financières découlant de la présente loi, une application progressive de ses dispositions s'impose. Cette application progressive évitera d'ailleurs les créations désordonnées et donnera d'abord aux établissements existants qui ont prouvé leur valeur, une possibilité de développement justifié.

F. GROOTJANS.

WETSVOORSTEL

EERSTE HOOFDSTUK.

Werkingssfeer — Begripsomschrijvingen.

Eerste artikel.

Deze wet is van toepassing op de inrichtingen en afdelingen van inrichtingen welke zich tot doel stellen te voorzien in het onderwijs en de opvoeding van de gehandicapten aan wie de scholen voor gewoon onderwijs noch het geschikt onderwijs noch de geschikte opvoeding kunnen verstrekken.

PROPOSITION DE LOI

CHAPITRE PREMIER.

Champ d'application — Définitions.

Article premier.

La présente loi s'applique aux établissements et sections d'établissements qui ont pour but d'assurer l'instruction et l'éducation des handicapés auxquels les écoles d'enseignement ordinaire ne peuvent dispenser ni l'instruction ni l'éducation appropriées.

Art. 2.

Deze wet is niet toepasselijk op de inrichtingen en afdelingen van inrichtingen welke bestemd zijn voor kinderen die enkel schoolachterstand hebben. Voor deze inrichtingen gelden eigen wettelijke en administratieve bepalingen.

De Koning bepaalt de wijze en de voorwaarden waarop al de bepalingen van deze wet of een gedeelte ervan van toepassing zijn op de afdelingen of klassen voor buitengewoon onderwijs van de Rijksobservatie- en Rijksopvoedingsgestichten.

Art. 3.

Voor de toepassing van deze wet dient verstaan te worden onder :

a) gezinshoofd :

de vader, de moeder, de voogd of de persoon aan wiens hoede een gehandicapte is toevertrouwd;

b) inrichting voor buitengewoon onderwijs :

elke door de Staat georganiseerde, gesubsidieerde of erkende onderwijsinrichting die aan gehandicapten geschikt onderwijs en een geschikte opvoeding verstrekt;

c) afdeling voor buitengewoon onderwijs :

de klas of de klassen, verbonden aan een inrichting voor gewoon of buitengewoon onderwijs op kleuter-, lager of secundair niveau, waar aan gehandicapten geschikt onderwijs en een geschikte opvoeding worden verstrekt;

d) instituut voor buitengewoon onderwijs :

ieder door de Staat georganiseerd of erkend internaat waaraan een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs verbonden is, die ook door externe leerlingen mag bezocht worden;

e) tehuis :

ieder door de Staat georganiseerd of erkend internaat waar gehandicapten verblijven, die als extern buitengewoon onderwijs volgen;

f) pleeggezin :

ieder gezin dat de toestemming heeft gekregen tot het opnemen van gehandicapten die als extern buitengewoon onderwijs volgen;

g) type buitengewoon onderwijs :

een onderwijs aangepast aan de behoeften van een bepaalde handicap of van bepaalde handicaps.

HOOFDSTUK II.

Toelating van leerlingen tot het buitengewoon onderwijs en commissies van advies.

Art. 4.

Voor deze wet komen in aanmerking gehandicapten van 3 tot 21 jaar.

Art. 2.

Les établissements et sections d'établissements qui s'adressent à des enfants uniquement retardés scolaires ne tombent pas sous l'application de la présente loi. Ils bénéficient de dispositions légales et administratives propres.

Le Roi fixe les modalités et les conditions d'application de l'ensemble ou d'une partie des dispositions de la présente loi aux sections ou classes d'enseignement spécial des établissements d'observation et d'éducation surveillée de l'Etat.

Art. 3.

Pour l'application de la présente loi, il faut entendre par :

a) chef de famille :

le père, la mère, le tuteur ou la personne à qui est confiée la garde d'un handicapé;

b) établissement d'enseignement spécial :

tout établissement scolaire organisé, subventionné ou reconnu par l'Etat qui dispense l'enseignement et l'éducation appropriés aux handicapés;

c) section d'enseignement spécial :

la classe ou les classes annexées à un établissement d'enseignement ordinaire ou spécial du niveau gardien, du niveau primaire ou du niveau secondaire où l'enseignement et l'éducation appropriés sont dispensés à des handicapés;

d) institut d'enseignement spécial :

tout internat organisé ou agréé par l'Etat, auquel est annexé un établissement ou section d'enseignement spécial pouvant également être fréquenté par des élèves externes;

e) home d'accueil :

tout internat organisé ou agréé par l'Etat hébergeant des handicapés qui fréquentent comme externes l'enseignement spécial;

f) famille d'accueil :

toute famille autorisée à accueillir des handicapés qui fréquentent comme externes l'enseignement spécial;

g) type d'enseignement spécial :

un enseignement adapté aux besoins d'un handicap précis ou de handicaps précis.

CHAPITRE II.

De l'admission des élèves dans l'enseignement spécial et des commissions consultatives.

Art. 4.

Bénéficient des avantages de la présente loi les handicapés âgés de 3 à 21 ans.

De Minister tot wiens bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort, kan, op advies van de commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs, gehandicapten van meer dan 21 jaar voor deze wet in aanmerking laten komen.

Art. 5.

Opdat een gehandicapte kan worden ingeschreven in een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, moet het gezinshoofd een rapport voorleggen, waarin verklaard wordt dat de gehandicapte, gelet op de aard en de graad van zijn handicap, behoefte heeft aan het type van buitengewoon onderwijs en opvoeding die door de inrichting of de afdeling worden verstrekt.

Dit rapport wordt opgesteld en afgegeven hetzij :

a) door een psycho-medicaal-sociaal centrum, een dienst voor voorlichting in zake studie- en beroepsoriëntering of een instelling die dezelfde waarborgen biedt en erkend is door de Ministers tot wier bevoegdheid enerzijds de Nationale Opvoeding, anderzijds de Volksgezondheid behoren;

b) door een als specialist of als expert voor deze handicap beschouwd geneesheer.

Art. 6.

De Koning stelt per provincie ten minste één commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs in.

Art. 7.

Iedere commissie van advies bestaat uit :

1° vertegenwoordigers van de medische, psychologische, pedagogische en sociale disciplines, derwijze gekozen dat iedere discipline vertegenwoordigd is voor de ene helft door aan officiële instellingen verbonden personen en voor de andere helft door aan vrije instellingen verbonden personen;

2° eventueel ouders van gehandicapten, in gelijk aantal gekozen uit de vertegenwoordigers van het officieel onderwijs enerzijds en uit die van het vrij onderwijs anderzijds.

De commissie wordt voorgezeten door een van de onder 1° genoemde leden, beurtelings door een vertegenwoordiger van de officiële sector en door een vertegenwoordiger van de vrije sector, telkens voorgedragen door de groep waartoe hij behoort.

De Koning bepaalt de overige regelen betreffende de samenstelling en de regelen betreffende de werkwijze van de commissies.

De werkingskosten komen ten laste van de Staat.

Art. 8.

Iedere commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs heeft tot taak een met redenen omkleed advies uit te brengen :

1° op aanvraag van het gezinshoofd of van de persoon die met het toezicht op de leerplicht belast is, over de geschiktheid van een leerplichtig maar niet schoolgaand gehandicapte om buitengewoon onderwijs te ontvangen;

Le Ministre qui a l'Education nationale dans ses attributions peut autoriser, sur avis de la commission consultative de l'enseignement spécial, des handicapés âgés de plus de 21 ans à bénéficier des avantages de la loi.

Art. 5.

L'inscription d'un handicapé dans un établissement ou une section d'enseignement spécial est subordonnée à la production, par le chef de famille, d'un rapport attestant que le handicapé, vu la nature et le degré de son handicap, a besoin du type d'enseignement spécial et d'éducation dispensés par cet établissement ou cette section.

Ce rapport est établi et délivré soit :

a) par un centre psycho-médico-social, un office d'orientation scolaire et professionnelle, ou par un organisme présentant les mêmes garanties que ceux-ci et agréé par les Ministres ayant d'une part, l'Education nationale, et d'autre part, la Santé publique dans leurs attributions;

b) par un médecin considéré comme spécialiste ou comme expert pour cet handicap.

Art. 6.

Le Roi crée au moins une commission consultative de l'enseignement spécial par province.

Art. 7.

Chaque commission consultative comprend :

1° des représentants des disciplines médicale, psychologique, pédagogique et sociale, choisis de telle façon que chacune est représentée, pour une moitié, par des personnes attachées à des institutions officielles et, pour l'autre moitié, par des personnes attachées à des institutions libres;

2° éventuellement, des parents de handicapés choisis en nombre égal parmi les représentants de l'enseignement officiel d'une part, parmi ceux de l'enseignement libre d'autre part.

La commission est présidée par un des membres mentionnés au 1°, à tour de rôle par un représentant du secteur officiel et par un représentant du secteur libre, présenté chaque fois par le groupe auquel il appartient.

Le Roi fixe les autres règles relatives à la composition des commissions et celles qui ont trait au fonctionnement de celles-ci.

Les frais de fonctionnement sont à charge de l'Etat.

Art. 8.

Chaque commission consultative de l'enseignement spécial est chargée de donner un avis motivé :

1° à la demande du chef de famille ou de la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire, sur l'aptitude d'un handicapé soumis à l'obligation scolaire, mais ne fréquentant pas l'école, à recevoir un enseignement spécial;

2° op aanvraag van het gezinshoofd of van de persoon die met het toezicht op de leerplicht belast is, over de wenselijkheid om aan een gehandicapte die wegens zijn handicap niet vervoerd kan worden, huisonderricht te laten verstrekken;

3° op aanvraag van het gezinshoofd, van het hoofd van een school voor gewoon onderwijs of van de geneesheer die verantwoordelijk is voor de ploeg van het medisch schooltoezicht, over de wenselijkheid om een leerling die in een school voor gewoon onderwijs is ingeschreven is, over te plaatsen naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs;

4° op aanvraag van het gezinshoofd of van het hoofd van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs over de wenselijkheid om een leerling over te plaatsen naar een school voor gewoon onderwijs;

5° op aanvraag van het gezinshoofd of van het hoofd van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs of van de geneesheer die verantwoordelijk is voor de ploeg van het medisch schooltoezicht, over de wenselijkheid om een leerling, die in een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs is ingeschreven, over te plaatsen naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs van een ander type, die hem een geschikter onderwijs en opvoeding kan verstrekken;

6° op aanvraag van het gezinshoofd of van de betrokkene, over de mogelijkheid om de voordelen van deze wet te mogen blijven genieten na het overschrijden van de 21-jarige leeftijd;

7° op aanvraag van het gezinshoofd of van het hoofd van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, over de wenselijkheid om een gehandicapte geheel van leerplicht vrij te stellen.

Art. 9.

De persoon die belast is met het toezicht op de leerplicht, de geneesheer die verantwoordelijk is voor de ploeg belast met het medisch schooltoezicht en het schoolhoofd verwittigen het gezinshoofd als zij het advies vragen van de commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs.

Art. 10.

De leden van de door de Staat georganiseerde inspectie delen aan de inrichtende macht en aan het gezinshoofd de gevallen mee waarin zij het wenselijk achten :

1° dat een leerling die ingeschreven is in een school voor gewoon onderwijs, wordt overgeplaatst naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs;

2° dat een leerling die ingeschreven is in een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, wordt overgeplaatst naar een school voor gewoon onderwijs;

3° dat een leerling die ingeschreven is in een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, wordt overgeplaatst naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs van een ander type, die een geschikter onderwijs en opvoeding kan verstrekken.

Art. 11.

De Minister tot wiens bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort, kan op advies van de commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs een gehandicapte vrijstellen van leerplicht.

De vrijstelling is beperkt in de tijd. Zij kan worden vernieuwd.

2° à la demande du chef de famille ou de la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire, sur l'opportunité de faire dispenser l'enseignement à domicile à un handicapé qui ne peut être transporté à cause de son handicap;

3° à la demande du chef de famille, du chef d'une école d'enseignement ordinaire ou du médecin responsable de l'équipe de l'inspection médicale scolaire, sur l'opportunité de transférer dans un établissement ou dans une section d'enseignement spécial un élève inscrit dans une école d'enseignement ordinaire;

4° à la demande du chef de famille ou du chef d'un établissement ou d'une section d'enseignement spécial, sur l'opportunité de transférer un élève dans une école d'enseignement ordinaire;

5° à la demande du chef de famille ou du chef d'un établissement ou section d'enseignement spécial ou du médecin responsable de l'équipe de l'inspection médicale scolaire, sur l'opportunité de transférer un élève inscrit dans un établissement ou section d'enseignement spécial dans un établissement ou section d'enseignement spécial d'un autre type, pouvant apporter un enseignement et une éducation mieux appropriés;

6° à la demande du chef de famille ou de l'intéressé, sur la possibilité de continuer à bénéficier des avantages de la présente loi au-delà de l'âge de 21 ans;

7° à la demande du chef de famille ou du chef d'un établissement ou d'une section d'enseignement spécial, sur l'opportunité de dispenser un handicapé de toute obligation scolaire.

Art. 9.

La personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire, le médecin responsable de l'équipe chargée de l'inspection médicale et le chef d'école préviennent le chef de famille lorsqu'ils soumettent une demande d'avis à la commission consultative de l'enseignement spécial.

Art. 10.

Les membres de l'inspection organisée par l'Etat signalent au pouvoir organisateur et au chef de famille les cas où ils estiment qu'il est opportun :

1° de transférer dans un établissement ou section d'enseignement spécial un élève inscrit dans une école d'enseignement ordinaire;

2° de transférer dans une école d'enseignement un élève inscrit dans un établissement ou section d'enseignement spécial;

3° de transférer un élève inscrit dans un établissement ou section d'enseignement spécial dans un établissement spécial d'un autre type pouvant apporter un enseignement et une éducation mieux appropriés.

Art. 11.

Le Ministre ayant l'Education nationale dans ses attributions peut, sur avis de la commission consultative de l'enseignement spécial, dispenser un handicapé de l'obligation scolaire.

La dispense est limitée dans le temps. Elle peut être renouvelée.

Art. 12.

Alvorens haar advies uit te brengen, moet de commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs het gezinshoofd horen of oproepen en het in artikel 5 bedoelde rapport doen opmaken.

Het gezinshoofd kan zich door een raadsman van zijn keuze laten bijstaan en kiest de instelling of de geneesheer die het rapport zal opmaken.

Art. 13.

De commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs brengt haar advies bij een ter post aangetekende brief ter kennis aan het gezinshoofd. Zij voegt er, volgens het type van buitengewoon onderwijs dat de gehandicapte nodig heeft, een lijst aan toe van alle inrichtingen of afdelingen voor buitengewoon onderwijs die onderwijs van dit type verstrekken.

Art. 14.

De voorzitters van de commissies van advies voor het buitengewoon onderwijs zenden jaarlijks een activiteitenverslag aan de Hoge Raad voor Buitengewoon Onderwijs. Daarin vermelden zij inzonderheid voor iedere handicap hoeveel gevallen hun zijn voorgelegd.

HOOFDSTUK III.

**Organisatie en controle.
Hoge Raad en Verbeteringsraad.**

Art. 15.

De inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs hebben tot taak met geschikte middelen onderwijs en opvoeding te verstrekken, die voldoen aan de bijzondere behoeften van de gehandicapten.

Art. 16.

Iedere inrichting voor buitengewoon onderwijs omvat evenveel scholen, resp. leergangen als er types van buitengewoon onderwijs in pedagogische eenheden met volledig, resp. beperkt leerplan georganiseerd zijn.

Op het niveau van het bewaarschool- en het lager onderwijs worden de scholen voor buitengewoon onderwijs in klassen georganiseerd.

Op het niveau van het secundair onderwijs worden de scholen en leergangen georganiseerd in afdelingen van een school of van een leergang naar gelang van de onderscheiden richtingen en van de inhoud van het onderwijs.

Art. 17.

Een afdeling voor buitengewoon onderwijs kan een school worden wanneer zij genoeg klassen of groepen met bijzondere onderwijsrichting telt om een afzonderlijke pedagogische eenheid te vormen.

Art. 12.

Avant de donner son avis, la commission consultative de l'enseignement spécial est tenue d'entendre ou d'appeler le chef de famille et de faire établir le rapport prévu à l'article 5.

Le chef de famille peut se faire assister par un conseil de son choix et choisit l'organisme ou le médecin qui établira le rapport.

Art. 13.

La commission consultative de l'enseignement spécial communique, son avis au chef de famille, par pli recommandé à la poste. Elle y joint, selon le type d'enseignement spécial dont le handicapé a besoin, une liste de tous les établissements ou sections d'enseignement spécial où ce type d'enseignement est dispensé.

Art. 14.

Les présidents des commissions consultatives de l'enseignement spécial adressent annuellement un rapport d'activité au Conseil supérieur de l'enseignement spécial. Ils y mentionnent notamment, pour chaque handicap, le nombre des cas qui leur ont été soumis.

CHAPITRE III.

**Organisation et contrôle.
Conseil supérieur et Conseil de perfectionnement.**

Art. 15.

Les établissements et sections d'enseignement spécial ont pour mission de dispenser, par des moyens appropriés, un enseignement et une éducation qui répondent aux besoins particuliers des handicapés.

Art. 16.

Tout établissement d'enseignement spécial comporte un nombre d'écoles ou de cours égal respectivement à celui des types d'enseignement spécial qui y sont organisés en unités pédagogiques à horaire complet ou à horaire réduit.

Au niveau de l'enseignement gardien et primaire, les écoles d'enseignement spécial sont organisées en classes.

Au niveau de l'enseignement secondaire, les écoles et les cours d'enseignement spécial sont organisés en sections d'écoles ou sections de cours d'après les diverses orientations et le contenu de l'enseignement.

Art. 17.

Une section d'enseignement spécial peut devenir une école lorsqu'elle compte un nombre d'élèves et un nombre de classes ou de groupes où l'orientation de l'enseignement est particulière suffisants pour former une unité pédagogique distincte.

Art. 18.

De Koning bepaalt de bevolkingsnormen van de scholen en de leergangen, van de afdelingen en de klassen bedoeld in artikel 16.

Art. 19.

In de scholen, leergangen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs houdt het leerplan, opgemaakt of goedgekeurd door de Minister tot wiens bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort, inzake onderwezen vakken en studiepeil zoveel mogelijk rekening met de wets- en verordeningsebepalingen die van toepassing zijn in de scholen voor gewoon onderwijs.

Art. 20.

De inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs omvatten het directie- en onderwijzend personeel, het opvoedend hulppersoneel en het paramedisch personeel vereist door de bijzondere behoeften van de hun toevertrouwde gehandicapten.

De Koning bepaalt voor elk type van buitengewoon onderwijs het aantal personeelsleden, de vereiste bevoegdheidsbewijzen en de bezoldiging.

Hij bepaalt bovendien de normen volgens welke een beroep kan worden gedaan op geneeskundige medewerkers en stelt hun honorarium vast.

Art. 21.

De Koning organiseert de controle en het medisch toezicht op de instituten voor buitengewoon onderwijs, de tehuizen en de pleeggezinnen.

Hij organiseert de schoolinspectie en het medisch toezicht op de inrichtingen, scholen, leergangen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs.

Art. 22.

Bij het Ministerie van Nationale Opvoeding wordt een Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs ingesteld die tot taak heeft, hetzij op eigen initiatief, hetzij op het verzoek van de Minister tot wiens bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort, de in de artikelen 24, § 2, en 28, § 2, van deze wet bedoelde adviezen en ook adviezen over alle vraagstukken in verband met het buitengewoon onderwijs uit te brengen.

De Hoge Raad is samengesteld uit vertegenwoordigers van de medische, de pedagogische, de psychologische en de sociale disciplines en van de verenigingen van ouders van gehandicapten.

De helft van hen wordt gekozen uit leden van het onderwijzend personeel.

De officiële en de vrije sector zijn in gelijken getale vertegenwoordigd in de Raad.

Het voorzitterschap van de Raad wordt beurtelings waargenomen door een vertegenwoordiger van de officiële en door een vertegenwoordiger van de vrije sector, telkens voorgedragen door de groep waartoe hij behoort.

Ambtenaren, aangewezen door de Ministers tot wier bevoegdheid de Nationale Opvoeding, de Volksgezondheid, het Gezin en de Justitie behoren, hebben in de Raad zitting met raadgevende bevoegdheid.

De Koning bepaalt de overige regelen betreffende de samenstelling en de regelen betreffende de werkwijze van de Hoge Raad.

De werkingskosten komen ten laste van de Staat.

Art. 18.

Le Roi détermine les normes de population des écoles et des cours, des sections et des classes, visés à l'article 16.

Art. 19.

Dans les écoles, les cours et les sections d'enseignement spécial, le programme établi ou approuvé par le Ministre ayant l'Education nationale dans ses attributions tient compte autant que possible, en ce qui concerne les matières enseignées et le niveau des études, des dispositions légales et réglementaires applicables dans les écoles d'enseignement ordinaire.

Art. 20.

Les établissements et sections d'enseignement spécial comprennent le personnel directeur et enseignant, le personnel auxiliaire d'éducation et le personnel paramédical exigés par les besoins particuliers des handicapés qui leur sont confiés.

Le Roi fixe, pour chaque type d'enseignement spécial, le nombre de membres du personnel, les titres de capacité exigés et les rémunérations.

Il fixe en outre les normes suivant lesquelles il peut être fait appel à des collaborateurs médicaux et détermine leurs honoraires.

Art. 21.

Le Roi organise le contrôle et l'inspection médicale des instituts d'enseignement spécial, homes d'accueil et familles d'accueil.

Il organise l'inspection scolaire et l'inspection médicale des établissements, écoles, cours et sections d'enseignement spécial.

Art. 22.

Il est institué au Ministère de l'Education nationale un Conseil supérieur de l'Enseignement spécial qui a pour mission de donner, soit d'initiative, soit à la demande du Ministre ayant l'Education nationale dans ses attributions, les avis prévus aux articles 24, § 2, et 28, § 2, de la présente loi et des avis sur toutes questions relatives à l'enseignement spécial.

Le Comité supérieur est composé de représentants des disciplines médicale, pédagogique, psychologique et sociale et de représentants des associations de parents de handicapés.

La moitié d'entre eux sont choisis parmi les membres du personnel enseignant.

Le secteur officiel et le secteur libre sont représentés à parité au Conseil.

La présidence du Conseil est assumée à tour de rôle par un représentant du secteur officiel et par un représentant du secteur libre, présenté chaque fois par le groupe auquel il appartient.

Des fonctionnaires désignés par les Ministres ayant l'Education nationale, la Santé publique, la Famille et la Justice dans leurs attributions siègent dans le Conseil à titre consultatif.

Le Roi fixe les autres règles relatives à la composition du Conseil supérieur et celles qui ont trait au fonctionnement de celui-ci.

Les frais de fonctionnement sont à charge de l'Etat.

Art. 23.

Bij het Ministerie van Nationale Opvoeding wordt een Verbeteringsraad voor het Buitengewoon Onderwijs van de Staat georganiseerd, die tot taak heeft adviezen te verstrekken, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de Minister tot wiens bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort, over kwesties die betrekking hebben op het buitengewoon onderwijs van de Staat.

De Koning bepaalt de samenstelling en de werking van deze Raad.

HOOFDSTUK IV.

Reiskosten en kosten van huisonderwijs.

Art. 24.

§ 1. — Volgens de door de Koning te stellen nadere regelen neemt de Staat te zijnen laste de reiskosten van gehandicapten die zich van hun verblijfplaats, tehuis of pleeggezin naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, of van hun verblijfplaats naar het instituut voor buitengewoon onderwijs, het tehuis of het pleeggezin begeven, en de kosten van de terugreis naar de plaats van vertrek, zulks gedurende de ganse tijd dat zij buitengewoon onderwijs volgen.

§ 2. — De Staat kan, volgens nadere regelen, te bepalen bij koninklijk besluit, overlegd in Ministerraad en genomen op advies van de Hoge Raad voor het buitengewoon onderwijs, bijdragen in de kosten van huisonderwijs aan gehandicapten die wel in staat zijn buitengewoon onderwijs te volgen, maar volgens het advies van de in artikel 6 bedoelde commissie, wegens de ernst van hun handicap tijdelijk of permanent niet bij machte zijn het te doen in een school, leergang of afdeling voor buitengewoon onderwijs.

HOOFDSTUK V.

Wijzigingsbepalingen.

AFDELING 1.

Wijzigingen in de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs.

Art. 25.

Artikel 1, eerste lid, van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs wordt als volgt aangevuld:

« ... met inbegrip van de inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs ».

Art. 26.

Artikel 24, § 1, van dezelfde wet wordt met de volgende bepaling aangevuld:

Art. 23.

Il est institué auprès du Ministère de l'Education nationale un Conseil de Perfectionnement de l'Enseignement spécial de l'Etat qui a pour mission de donner soit d'initiative, soit à la demande du Ministre ayant l'Education nationale dans ses attributions, des avis sur des questions relatives à l'enseignement spécial de l'Etat.

Le Roi détermine la composition et le fonctionnement de ce Conseil.

CHAPITRE IV.

Frais de déplacement et d'enseignement à domicile.

Art. 24.

§ 1. — L'Etat prend en charge, suivant des modalités à fixer par le Roi, les frais de déplacement des handicapés se rendant de leur résidence, du home ou de la famille d'accueil à un établissement ou section d'enseignement spécial, ou de leur résidence à l'institut d'enseignement spécial, au home ou à la famille d'accueil, ainsi que les frais du voyage de retour au lieu de départ, et ce pendant toute la durée de leur fréquentation de l'enseignement spécial.

§ 2. — L'Etat peut, suivant des modalités à fixer par arrêté royal délibéré en Conseil des Ministres, pris sur avis du Conseil supérieur de l'enseignement spécial, intervenir dans les frais d'enseignement à domicile des handicapés qui, bien qu'en état de suivre l'enseignement spécial, ne sauraient, de l'avis de la Commission visée à l'article 6, suivre temporairement ou d'une façon permanente un tel enseignement dans une école, cours ou section d'enseignement spécial en raison de la gravité de leur handicap.

CHAPITRE V.

Dispositions modificatives.

SECTION PREMIERE.

Modifications à la loi du 29 mai 1959 modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique.

Art. 25.

L'article 1, alinéa premier, de la loi du 29 mai 1959 modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique est complété comme suit:

« ... en cela compris les établissements et sections d'enseignement spécial. »

Art. 26.

L'article 24, § 1er, de la même loi est complété par la disposition suivante:

« De voorwaarde van een jaar werking wordt niet gesteld voor de opnemings in de toelageregeling van de inrichtingen, scholen, leergangen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs. »

Art. 27.

Artikel 27 van dezelfde wet wordt met de volgende bepalingen aangevuld :

« In het buitengewoon onderwijs echter worden wedde-toelagen toegekend voor alle functies uitgeoefend door het directie- en onderwijzend personeel en het paramedisch personeel, bedoeld in artikel 20, 1^e lid, van de wet op het buitengewoon onderwijs.

De prestaties van de medische medewerkers geven aanleiding tot extra-vergoedingen of -toelagen.

De te subsidiëren prestaties worden bepaald op grondslag van de normen die in het onderwijs van de Staat gelden of op grondslag van de normen die eigen zijn aan het gesubsidieerd onderwijs, wanneer de betrokken personen hun functie uitoefenen in inrichtingen of afdelingen van inrichtingen die geen tegenhanger hebben in het onderwijs van de Staat. Die normen verschillen naar gelang van het type van buitengewoon onderwijs, het niveau, de school- of leergangenafdelingen.

De diensten, gepresteerd in de uitoefening van een functie, waarvoor, hetzij vanwege een ander publiekrechtelijk persoon, hetzij vanwege een privaatrechtelijk persoon, hetzij van een andere instelling — welke vorm die ook moge vertonen, — enige vergoeding wordt ontvangen, komen niet in aanmerking voor het verlenen van de vermelde wedde-toelagen of extra-toelagen.

Telkens als een dubbele subsidiëring voor dezelfde prestaties tot de mogelijkheden behoort, ondertekenen de belanghebbenden een verklaring. De tekst van deze verklaring wordt bij koninklijk besluit vastgesteld. »

Art. 28.

§ 1. — Artikel 32, derde lid, laatste volzin, van dezelfde wet, wordt weggelaten.

§ 2. — Hetzelfde artikel wordt met de volgende bepalingen aangevuld :

« Voor het buitengewoon onderwijs wordt het bedrag door de Koning vastgesteld op advies van de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs. Het gaat van 3 000 F tot 12 000 F naar gelang van het type, het niveau of de school- of leergangafdeling voor buitengewoon onderwijs met volledig leerplan.

Het bedrag van de toelagen, bedoeld in het 2^e, het 3^e en het 4^e lid, dat overeenstemt met de huidige levensstandaard, wordt volgens de schommelingen van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen verhoogd of verminderd, onder de voorwaarden bepaald bij koninklijk besluit. »

Art. 29.

In artikel 34 van dezelfde wet, wordt het volgende lid ingevoegd tussen het eerste en het tweede lid :

« Uitrustings-toelagen worden verleend aan de inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs om ze te helpen bij het aanschaffen van het meubilair en het materieel die voor het daarin verstrekte type van buitengewoon onderwijs nodig zijn. »

« La condition d'un an de fonctionnement n'est pas requise pour l'admission aux subventions des établissements, écoles, cours et sections d'enseignement spécial. »

Art. 27.

L'article 27 de la même loi est complété par les dispositions suivantes :

« Dans l'enseignement toutefois, des subventions-traitements sont accordées pour toutes les fonctions du personnel directeur et enseignant, du personnel auxiliaire d'éducation et du personnel paramédical prévu à l'article 20, alinéa premier, de la loi sur l'enseignement spécial.

Les prestations des collaborateurs médicaux donnent lieu à des rémunérations ou subventions spéciales.

Les prestations subsidiables sont fixées sur base des normes applicables à l'enseignement de l'Etat ou sur base de normes propres à l'enseignement subventionné, lorsque les personnes intéressées exercent leurs fonctions dans des établissements ou sections d'établissements qui n'ont pas de correspondant dans l'enseignement de l'Etat. Ces normes varient selon le type d'enseignement spécial, le niveau, les sections d'école ou de cours.

Les services effectués dans l'exercice d'une fonction rémunérée, d'une façon quelconque, soit par une autre personne de droit public, soit par une autre personne de droit privé, soit par un organisme, quelle que soit la forme sous laquelle celui-ci se présente, ne peuvent entrer en ligne de compte pour l'octroi des subventions-traitements ou subventions spéciales mentionnées.

Chaque fois que la possibilité d'une double subvention pour les mêmes services existe, les intéressés signent une déclaration. Le texte de cette déclaration est fixé par arrêté royal. »

Art. 28.

§ 1. — L'article 32, alinéa 3, dernière phrase, de la même loi, est supprimé.

§ 2. — Le même article est complété par les dispositions suivantes :

« Pour l'enseignement spécial, le montant est fixé par le Roi, sur avis du Conseil supérieur de l'Enseignement spécial. Il varie de 3 000 F à 12 000 F par type, niveau ou section d'école ou de cours d'enseignement spécial de plein exercice.

Le montant des subventions visées aux alinéas 2, 3 et 4, qui correspond au coût actuel de la vie, est majoré ou diminué en fonction de l'évolution de l'indice des prix de détail dans des conditions fixées par arrêté royal. »

Art. 29.

Dans l'article 34 de la même loi, l'alinéa suivant est inséré entre le 1er et le 2e alinéa :

« Des subventions d'équipement sont accordées aux établissements et sections d'enseignement spécial afin de les aider à acquérir le mobilier et le matériel nécessaires au type d'enseignement spécial qu'ils dispensent. »

AFDELING 2.

*Wijzigingen in de op 20 augustus 1957
gecoördineerde wetten op het lager onderwijs.*

Art. 30.

Artikel 2, 1°, van de op 20 augustus 1957 gecoördineerde wetten op het lager onderwijs, wordt door de volgende bepaling vervangen :

« 1° Wanneer er geen, school van de lagere of van de middelbare graad, noch klassen, scholen of afdelingen voor geschikt buitengewoon onderwijs bestaan binnen een afstand van vier kilometer van de woning van het kind. »

Deze afstand wordt gemeten langs de kortste berijdbare weg. »

Art. 31.

Het eerste lid, 3°, alsmede het tweede en het derde lid van artikel 2 van dezelfde gecoördineerde wetten worden opgeheven.

Art. 32.

Het tweede en derde lid van artikel 3 van dezelfde gecoördineerde wetten worden opgeheven.

Art. 33.

Het vierde lid van artikel 23 van dezelfde gecoördineerde wetten wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De kinderen die alleen maar schoolachterstand hebben, worden in afzonderlijke klassen gegroepeerd, indien zij in voldoende getale zijn. »

Art. 34.

Artikel 26 van dezelfde gecoördineerde wetten wordt door volgende bepaling vervangen :

« Artikel 26. — Gemeenten kunnen door de Koning gemachtigd worden om samen, hetzij één of meer lagere scholen, hetzij in overleg met de provincies, één of meer lagere scholen, afdelingen of klassen voor kinderen die alleen schoolachterstand vertonen en scholen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs, gemeenschappelijk op te richten of te onderhouden. »

Art. 35.

Artikel 69, § 1, vierde lid, van dezelfde gecoördineerde wetten gewijzigd bij de wet van 17 maart 1965 wordt door volgende bepaling vervangen :

« De wijze van toepassing van deze paragraaf wat de gehandicapten betreft, wordt jaarlijks bij koninklijk besluit vastgelegd ». »

SECTION 2.

*Modifications aux lois sur l'enseignement primaire,
coordonnées le 20 août 1957.*

Art. 30.

L'article 2, 1°, des lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, est remplacé par la disposition suivante :

« 1° Lorsqu'il n'y a pas d'école du degré primaire ou moyen, de classes, d'écoles ou sections d'enseignement spécial approprié dans un rayon de quatre kilomètres de l'habitation de l'enfant. »

Cette distance est mesurée le long de la voie carrossable la plus courte. »

Art. 31.

L'alinéa premier, 3°, ainsi que les deuxième et troisième alinéas de l'article 2 des mêmes lois coordonnées sont abrogés.

Art. 32.

Les deuxième et troisième alinéas de l'article 3 des mêmes lois coordonnées sont abrogés.

Art. 33.

L'article 23, quatrième alinéa des mêmes lois coordonnées est remplacé par la disposition suivante :

« Les enfants uniquement retardés scolaires sont regroupés dans des classes distinctes, lorsque leur effectif le permet. »

Art. 34.

L'article 26 des mêmes lois coordonnées est remplacé par la disposition suivante :

« Article 26. — Des communes peuvent être autorisées par le Roi pour fonder ou entretenir en commun, soit une ou plusieurs écoles primaires, soit, de concert avec les provinces, une ou plusieurs écoles primaires, sections ou classes pour des enfants qui ne sont que des retardés scolaires et des écoles et sections d'enseignement spécial. »

Art. 35.

L'article 69, § 1, quatrième alinéa, des mêmes lois coordonnées, modifié par la loi du 17 mars 1965 est remplacé par la disposition suivante :

« Un arrêté royal fixe annuellement les conditions d'application de ce paragraphe en ce qui concerne les handicapés. »

AFDELING 3.

*Wijzigingen in de op 30 april 1957
gecoördineerde wetten op het technisch onderwijs.*

Art. 36.

De benamingen die voorkomen onder de rubrieken D en I van artikel 6 van de op 30 april 1957 gecoördineerde wetten op het technisch onderwijs, worden respectievelijk vervangen door :

« D. School voor buitengewoon onderwijs.
I. Leergang voor buitengewoon onderwijs. »

Art. 37.

Artikel 10 van dezelfde gecoördineerde wetten wordt door volgende bepaling vervangen :

« De scholen voor buitengewoon onderwijs en de leer-
gangen voor buitengewoon onderwijs richten een regel-
matig onderwijs in voor gehandicapte leerlingen. »

AFDELING 4.

*Wijziging in de wet van 30 juli 1963
houdende taalregeling in het onderwijs.*

Art. 38.

Artikel 10 van de wet van 30 juli 1963 houdende taal-
regeling in het onderwijs wordt aangevuld met volgende
bepaling :

« Nochtans mag de Koning voor bepaalde typen van
buitengewoon onderwijs geheel of gedeeltelijk vrijstelling
verlenen van het verplichte onderricht in de tweede taal. »

HOOFDSTUK VI.

Slotbepaling.

Art. 39.

De Koning bepaalt per type buitengewoon onderwijs
de data waarop de bepalingen van deze wet van toepassing
worden.

16 juli 1968.

SECTION 3.

*Modifications aux lois sur l'enseignement technique,
coordonnées le 30 avril 1957.*

Art. 36.

Les dénominations figurant aux rubriques D et I de l'ar-
ticle 6 des lois sur l'enseignement technique, coordonnées
le 30 avril 1957, sont remplacées respectivement par :

« D. Ecole d'enseignement spécial.
I. Cours d'enseignement spécial. »

Art. 37.

L'article 10 des mêmes lois coordonnées est remplacé par
la disposition suivante :

« Les écoles d'enseignement spécial et les cours d'en-
seignement spécial organisent un enseignement régulier
destiné aux élèves handicapés. »

SECTION 4.

*Modification à la loi du 30 juillet 1963
concernant le régime linguistique dans l'enseignement.*

Art. 38.

L'article 10 de la loi du 30 juillet 1963 concernant le
régime linguistique dans l'enseignement est complété par
la disposition suivante :

« Le Roi peut toutefois dispenser, entièrement ou partiel-
lement, de l'enseignement obligatoire de la seconde langue,
des types déterminés d'enseignement spécial. »

CHAPITRE VI.

Disposition finale.

Art. 39.

Le Roi détermine, par type d'enseignement spécial, les
dates d'application des dispositions de la présente loi.

16 juillet 1968.

F. GROOTJANS,
W. DE CLERCQ,
P. DELFORGE,
F. BOEY,
L. D'HAESELEER,
L. GUSTIN.